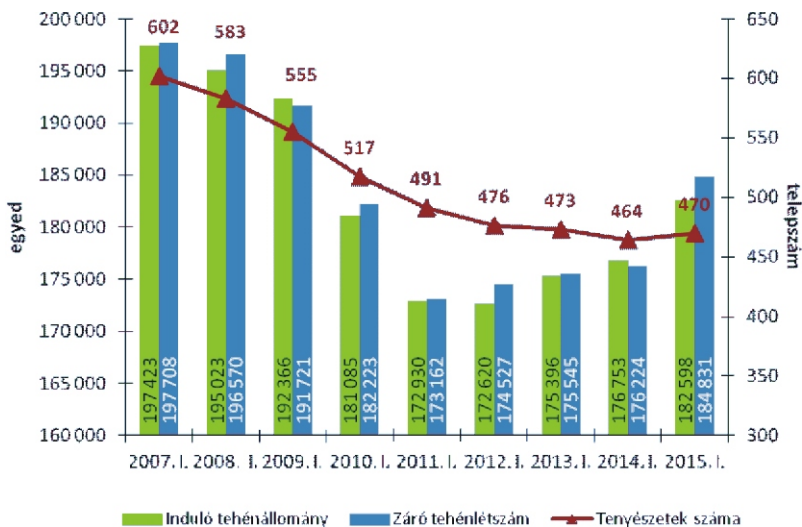
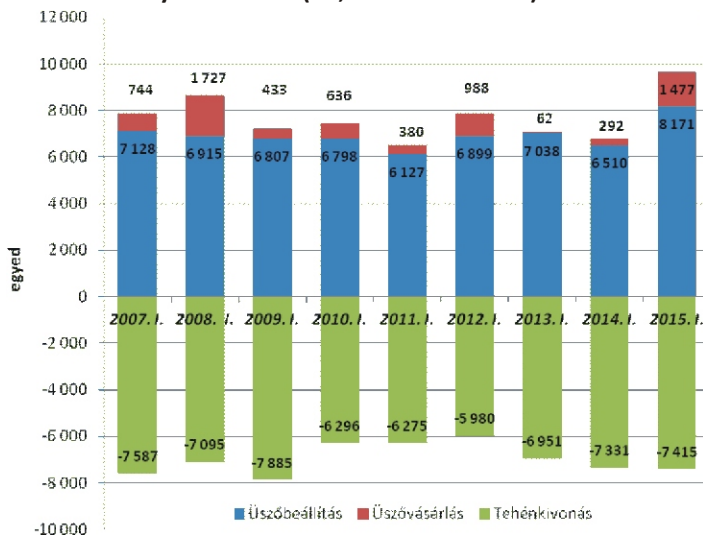


IX. A TEJÁGAZAT ÖKONÓMIÁJA

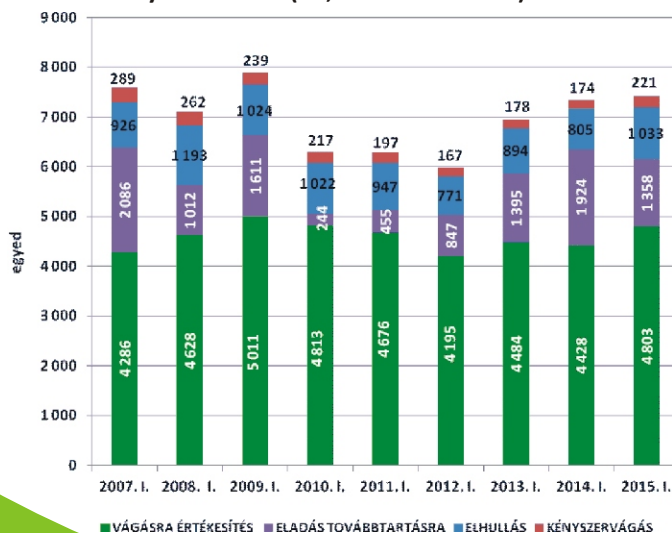
1. ábra: Az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma, induló és záró tehénlétszáma (db, 2007-2015. I. hó)



2. ábra: Az üszőbevétel és tehénkivonás alakulása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I. hó)



3. ábra: A tehénkivonás megoszlása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I. hó)

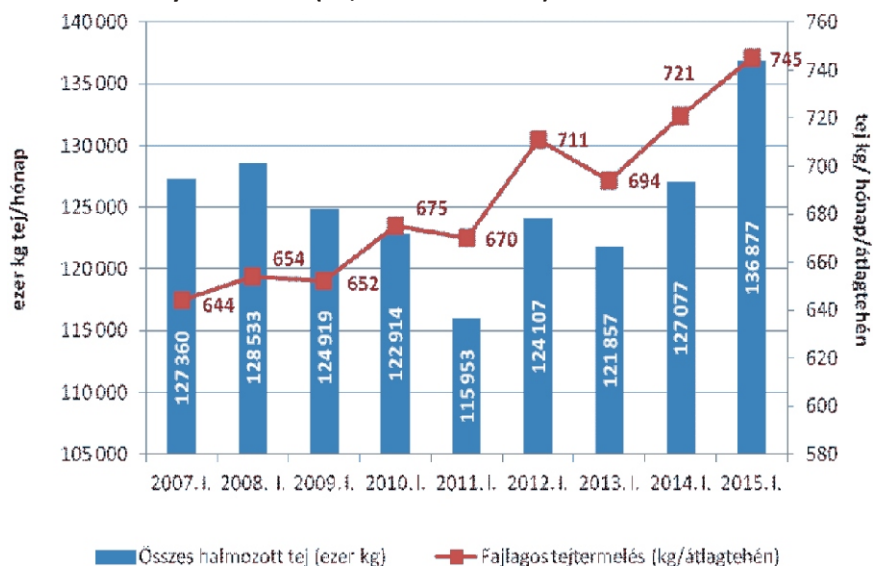


Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek száma 6-tal (+1,3%) 470-re nőtt az elmúlt év azonos időszakához képest. 2015. január végén a 2014. januárhoz képest 8.607-tel (+4,9%) több tehenet tartottak a termelésellenőrzött állományokban, ami az elmúlt 8 év legnagyobb állománybővülésének felel meg! Decemberhez képest az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma 1-gyel (+0,2%) több, míg az elmúlt 8 év alatt számuk 21,9%-kal (-132) kisebbedett. 2007 januárja óta a záró tehénlétszám ennél kisebb mértékben, 12.877 egyeddel (-6,5%) csökkent, így a telepenkénti átlagos tehénlétszám 328-ról 393-ra nőtt, ami rekordnagyságot jelent. A termelésellenőrzött tehénlétszám 2011 óta folyamatosan emelkedik és a növekedés üteme gyorsul.

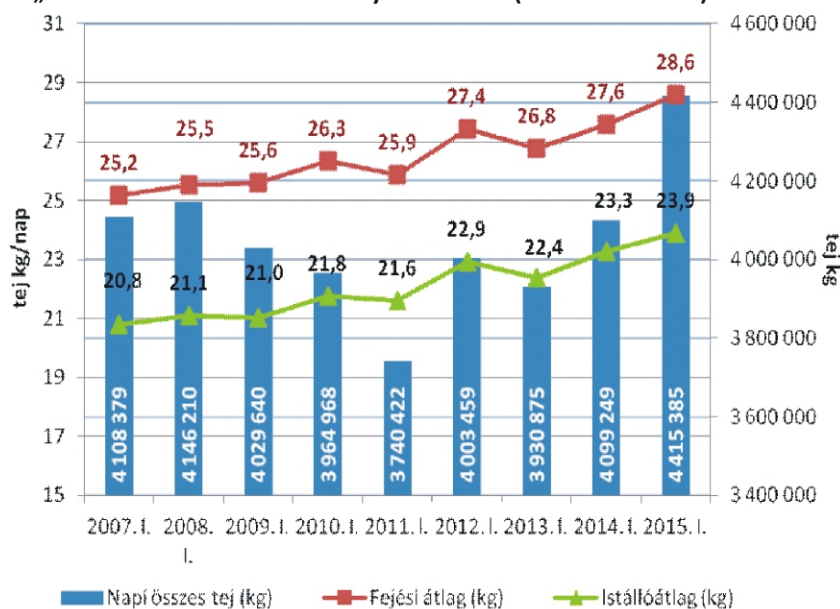
Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek januári 1-i induló tehénlétszáma 2014-ről 2015-re kismértékben (+5.845 tehén; +3,3%) nőtt, de 2015 januárjában a tehenek száma ennél jóval nagyobb mértékben emelkedett (+8.607 egyed; +4,9%). Ennek elsődleges oka, hogy - bár a kivont tehenek száma kismértékben 1,1%-kal (+84 tehen) nőtt 2014 hasonló időszakához képest -, rekord számú üszőt állítottak be (+1.661 egyed, +25,5%), ami 2007 óta a legnagyobb januári növekedés. Az állománypótlás egésze szempontjából kevésbé meghatározó üszővásárlások száma is kiugróan magas volt 2015 januárjában, megközelítette a 1,5 ezret, ami több mint négyszerese a tavaly januárinak. Összességben 2015 első hónapjában a nagymértékű üszőbeállításának és üszővásárlásnak köszönhetően a termelésellenőrzött tehénállomány jelentős növekedése figyelhető meg.

Az állományváltozási adatokon belül, a tehénkivonás megoszlását tekintve elmondható, hogy a vizsgált kilenc éves periódus teljes időtartama alatt éves szinten az állományból kivont tehenek döntő többségét vágásra értékesítették (56,5-76,4%-át), a 2015. évben 64,8%-át. A selejtezett tehenek száma 2015 januárjában 4.803 volt. Ezen felül a tehénkivonások 3,0%-áért a kényszervágás (221 egyed), 13,9%-áért (1.033 egyed) pedig az elhullás volt felelős, amelyek átlagos értéknek tekinthetők, hasonlóan a továbbtartásra értékesített állatok arányához (18,3%, 1.358 egyed). A tehénkiadás megoszlása hasonló volt az előző év azonos időszakához, annyi különbséggel, hogy a kivont tehenekből több hullott el és vágtak le, ugyanakkor kevesebbet értékesítettek továbbtartásra. A 2015. január 1-i induló tehénlétszámhoz viszonyítva 2015 januárjában a tehenek 2,6%-át selejtezték, 0,1%-át kényszervágták, 0,6%-uk elhullott, 0,7%-át pedig továbbtartásra értékesítették, így összesen a tehenek 4,1%-át vonták ki a termelésből, ami az elmúlt kilenc év legnagyobb tehénkivonási arányai közé tartozik.

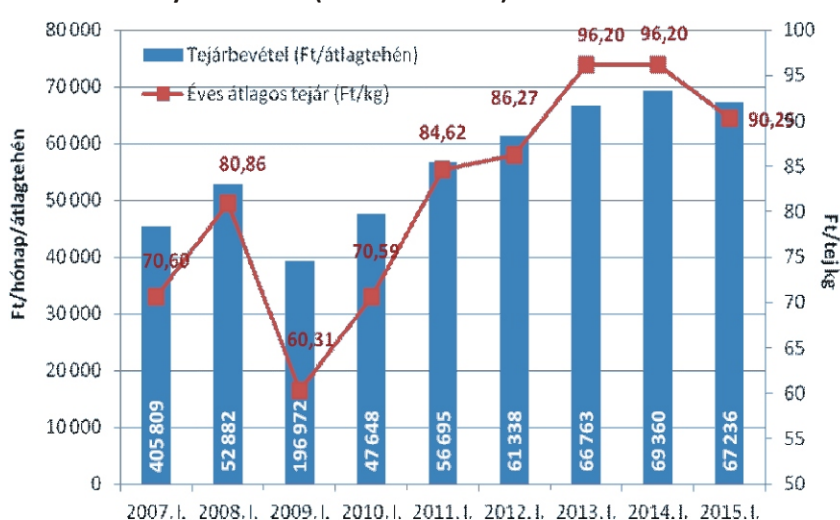
4. ábra: Összes halmozott és fajlagos tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I. hó)



5. ábra: Fejési és istállóátlag, valamint a napi összes tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. I. hó)



6. ábra: Tejárbevétel és az éves átlagos tejár az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. I. hó)



Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tehenek számának csökkenése csak 2011-ig volt látható az összes halmozott éves tejtermelésben, azóta ismét növekedésnek indult. Ennek elsődleges oka, hogy az elmúlt kilenc év alatt a kalkulált átlagtehenenkénti januári fajlagos tejtermelés 101 kg-mal (+15,7%) 745 kg-ra nőtt, ezen belül csak az elmúlt egy év alatt +24 kg-mal (+3,3%) emelkedett. A valamelyest emelkedő állatlétszám és a növekvő fajlagos tejtermelés eredője a bővülő összes halmozott tejtermelés, ami a 2014 januári termelést 9,8 ezer kg-mal, +7,7%-kal haladta meg, és az elmúlt kilenc év messze legmagasabb tejtermelési szintjének felel meg.

A nagyobb összes halmozott tejtermelés természetesen megmutatkozik a magasabb napi összes tejen is. 2015 januárjában ez a mutató jóval nagyobb volt az előző év hasonló időszakához képest (+316.136; +7,7%), és az elmúlt kilenc év messze legmagasabb január havi termelési szintjét jelentette (!). Emellett a januári tejtermelési adatok vizsgálva elmondható, hogy 2007 óta 2015-ben volt mind a fejési átlag (28,6 kg), mind az istállóátlag (23,9 kg) kiemelkedően a legnagyobb; 3,41, ill. 3,11 kg-mal több (+13,5%, ill. +15,0%), mint 2007 januárjában, és 1,01, ill. 0,63 kg-mal több (+3,7%, ill. +2,7%), mint 2014 első havában. A fejési és az istállóátlagnak erőteljesen növekvő trendje figyelhető meg 2010. óta, de a növekedés mértéke 2014/15-ben kiemelkedő volt.

Az átlagtehenenkénti tejárbevétel 2015 januárjában 67,2 ezer Ft volt átlagosan, 3,1%-kal kevesebb a 2014 hasonló időszakához képest, ami a fajlagos tejtermelés jelentős, 7,7%-os növekedésének, valamint a termelői tejár érzékeny, -6,2%-os csökkenésének eredője. A hazai tejfelvásárlási árak jelentős, további csökkenése azt jelenti, hogy az egy évvel korábbihoz képest is már több mint 10%-kal alacsonyabb a felvásárlási ár. A világpiaci árakat meghatározó összes tejtermelő régióban (EU, Új-Zéland, USA) csökkent a tej átlagára, és a tejtermékek tőzsdei előjegyzési árai is folyamatosan zsugorodnak, így a hazai tejár további csökkenése várható. Összességben 2007 és 2015 januárja között a tejár 27,8%-kal emelkedett, ami a fajlagos tejtermelés 15,7%-os növekedésével együtt még mindig 47,9%-os tehenenkénti tejárbevétel-növekedést jelent a termelőknek.

Dr. Ózsvári László PhD, MBA

tanszékvezető egyetemi docens
SZIE ÁOTK, Állat-egészségügyi Igazgatástani
és Agrárgazdaságtani Tanszék